Олександр Поштовий

ХРИСТИЯНСЬКІ ЦІННОСТІ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНО-ДУХОВНОГО ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Розвиток громадянського суспільства як демократичної системи значною мірою залежить від глибини теоретичного осмислення явищ і процесів його багатогранної реальності, в тому числі й духовної. Соціальні зміни у нашій державі, що відбулися впродовж останніх десятиліть, призвели не тільки до ламання багатьох суспільних, політичних, економічних стереотипів, але й до руйнування усталеного світогляду в значної частини громадян. Перехід до ринкових відносин, процеси приватизації і зв'язане з ними відоме в історії розвитку товарно-грошових відносин первісне нагромадження капіталу зумовило потяг частини населення до збагачення, накопичення матеріальних цінностей, зростання меркантилізму, що є однією з причин зростання бездуховності. Подолання останнього є одним з корінних завдань духовного відродження України та формування громадянського суспільства. Ці зміни стали поштовхом до пошуку нового сенсу життя, виникнення нових потреб, інтересів, ціннісних орієнтацій. Звідси й необхідність наукового обґрунтування ціннісних основ духовного відродження української нації у контексті світової соціокультурної системи, що актуалізує звернення до релігійних цінностей, зокрема християнських.

Проблема релігійних цінностей стосується сфери внутрішнього духовного життя особистості і, разом з тим, вимагає вирішення її в загальній освітньо-виховній формі. Пошук загальнолюдських морально-ціннісних орієнтирів потребує ретельного вивчення природи релігійних цінностей, їх змісту, структури й характеру функціонування. В українських реаліях особливе значення має наукове вивчення християнських цінностей, оскільки саме християнство історично було і залишається основною формою релігії українців, і саме християнські цінності є одним з найважливіших факторів, що впливають на формування й розвиток національної культури, політики, освіти та інших сфер суспільного та духовного життя.

Питання релігійної духовності, християнської етики, впливу християнства на сучасний моральний стан суспільства є предметом широкого обговорення в сучасній українській релігієзнавчій літературі. Йдеться про необхідність виокремлення релігійно-ціннісної проблематики як такої, що має самостійне наукове значення, а також осмислення природи християнських цінностей, розуміння і пояснення їхньої сутності, визначення основних характеристик і форм існування, структурних рівнів організації і закономірностей розвитку.

Вивчення освітньо-виховної ролі християнських цінностей, характеру і специфіки їхнього функціонування у різних сферах життєдіяльності людини дає можливість конкретизувати проблему духовного розвитку,

глибше зрозуміти особливості національного характеру і менталітету, специфіку світоглядної ситуації в сучасній Україні та формуванні громадянського суспільства єдності. В цьому зв'язку християнство є багаторівневою аксіологічною системою, своєрідною «матрицею» цінностей, що прагне охопити всі суспільні й індивідуальні потреби та забезпечити цілісність функціонування людського буття, адекватність взаємин з дійсністю. Християнські цінності мають свої особливості й закономірності на духовному, особистісному, соціальному рівнях функціонування:

– на духовному рівні функціонування вплив християнських цінностей пов'язаний з їхньою морально-етичною обумовленістю, вони претендують на роль регулятора поведінки людини, пропонуючи їй норми й критерії оцінок, засновані на засадах богоцентризму і християнської любові. Християнські цінності відображають трансцендентну ієрархічну систему Добра й слугують основою побудови християнської «практичної моралі»;

– на особистісному рівні специфіка християнської ціннісної орієнтації розкривається в понятті «внутрішньої людини», що відображає особливості християнського світогляду і світовідчуття. Християнська аксіологія забезпечує розуміння місця й значення життя людини, високу інтенсивність емоційних переживань та можливість реалізації її поведінки. Християнські цінності містять значний психотерапевтичний потенціал, тому що беруть участь у підтриманні духовного балансу особистості і є засобом досягнення соціально-психологічної стабільності;

– на соціальному рівні християнські релігійні цінності впливають на соціальну структуру, динаміку і мотивацію соціальної поведінки людей, наповнюють її змістом і визначають напрямок. При цьому християнські цінності беруть участь у процесах взаємодії релігії з різноманітними сферами соціального життя. Ними обумовлюються процеси наступності розвитку української культури, визначається ставлення до культурних цінностей, формування критеріїв їх добору й введення в національну культуру.

Отже, національне відродження України, формування громадянського суспільства єдності залежить від способу життя кожної конкретної української людини, від того, яким ціннісним орієнтаціям вона віддає перевагу, як трансформується її світогляд і у якому співвідношенні національно-культурні цінності поєднуються із загальнолюдськими, релігійно-християнськими пріоритетами.

Список використаних джерел:

1. Соціальний розвиток сільських регіонів : колективна монографія / за ред. А. М. Шатохіна. – Умань, 2009. – 249 с.